

EHDOTUS TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUKSEKSI SÄHKÖKAUPASSA JA SÄHKÖNTOIMITUSTEN SELVITYKSESSÄ NOUDATETTAVASTA TIEDONVAIHDOSTA

1. Tausta

Ehdotuksella annettaisiin uusi työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta. Samalla työ- ja elinkeinoministeriön asetus (273/2016) kumottaisiin. Sääntelyyn ehdotettavat muutokset ovat siinä määrin laajoja, että asetus on katsottu tarkoituksenmukaiseksi uudistaa tässä yhteydessä.

Uudessa asetuksessa huomioitaisiin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttöönoton tuomat muutokset sekä paikallisten energiayhteisöiden ja aktiivisten asiakkaiden ryhmän tietoihin ja sähkönkulutuksen ja -tuotannon taseselvitysjakson sisäisen netotukseen liittyvät ilmoitukset. Työ- ja elinkeinoministeriön asetus liittyisi keskeisesti uudistettavaksi ehdotettuun valtioneuvoston asetukseen sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusvelvollisuuksien sisällöstä. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa puolestaan säädetään ilmoituksiin liittyvistä menettelyistä ja määräajoista.

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tehtävistä säädetään sähkömarkkinalain (588/2013) 49 a §:ssä. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö, eli ns. datahub, aloittaa toimintansa 21 päivänä helmikuuta 2022. Datahubin käyttöönotto vaikuttaa ennen kaikkea jakeluverkkojen taseselvitykseen ja sähkökaupan markkinaprosesseihin.

Asetus annettaisiin sähkömarkkinalain 75 §:n nojalla.

2. Ehdotettujen muutosten sisältö

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Pykälän 1 momentti vastaisi asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta sääntelyä. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin voimassa olevaan sääntelyyn nähden siten, että tasevastaavaan, jonka hallinnassa oleva kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäinen verkko tai tällaisen verkon osa on nimetty mittausalueeksi, sovellettaisiin asetuksen kantaverkonhaltijaa ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijaa koskevia säännöksiä. Muutos johtuisi siitä, että jakeluverkkojen taseselvitys ja sähkökaupan markkinaprosesseja siirtyisi tehtäväksi sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä ja jakeluverkonhaltijan tehtävät olisi tästä syystä asetuksessa tarpeen eriyttää kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan tehtävistä.

2 §. Määritelmät vastaisivat asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta sääntelyä. Pykälän 1 kohdassa viitattaisiin uuteen sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen.

2 luku Sähköntoimituksen alkamiseen ja päättymiseen liittyvät ilmoitukset

3 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin muuton lisäksi mahdollisuus poiketa säädetyistä aikarajoista myös siinä tapauksessa, että käyttöpaikalla ei ole voimassa olevaa tai alkavaksi ilmoitettua

sähkönmyyntisopimusta. Myös tällaisessa tapauksessa voi olla tarkoituksenmukaista, että asiakas saa avoimen toimituksen alkamaan säädettyjä aikarajoja nopeammin.

Pykälän 2 momentti koskisi jatkossa myös sähköntuottajaa valtioneuvoston asetuksen 2 luvun 3 §:n 4 momenttia vastaavasti. Rekisteröitymisilmoituksen sijaan momentissa käytettäisiin jatkossa termiä ilmoitus, jotta sekaannus rekisteröitymiseen sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluiden käyttäjäksi vältettäisiin, vaikka säännös soveltuukin yleisemmin ilmoituksiin taseselvittäjälle. Pykälän sääntelyllä ei vaikutettaisi siihen, milloin tai miten sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluiden käyttäjän tulisi rekisteröityä kyseisen palvelun käyttäjäksi. Mikäli vähittäismyyjä olisi rekisteröitynyt sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluiden käyttäjäksi, ei sen tarvitsi enää uudestaan toimittaa sellaisia tietoja, jotka se on jo tässä yhteydessä toimittanut sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle. Pykälän 2 momentissa tarkoitettulla sähköntuottajalla ei puolestaan ole sähkömarkkinalain mukaan velvollisuutta käyttää sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluita, eikä sen tarvitsisi rekisteröityä tällaisen palvelun käyttäjäksi. Myös sähköntuottajan tulisi kuitenkin ilmoittautua sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle taseselvityksen järjestämistä varten, jos sähkökaupan keskitetty tiedonvaihdon yksikkö olisi vastuussa sen taseselvityksestä.

4–5 §. Pykäliin ei tehtäisi muutoksia asetuksen voimaan tullessa voimassa olleisiin säännöksiin nähden.

6 §. Pykälässä säädettäisiin niistä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön ilmoituksista, jotka liittyvät avoimeen toimitukseen jakeluverkossa. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön on annettava taikka asetettava saataville valtioneuvoston asetuksen 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettut tiedot ja ilmoituksen viipymättä ilmoituksen vastaanotettuaan. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttöönoton ei näin ollen aiheuttaisi tiedonvaihdossa viivettä, vaan se asettaisi tiedot avoimelle toimittajalle saataville heti.

7 §. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttöönoton jälkeen jakeluverkonhaltijan tulisi ilmoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle, kun sähkönkäyttäjä on kiistänyt sähköntuotteen myyntisopimuksen pätevyyden. Ilmoitus tulisi tehdä jatkossakin kahden arkipäivän kuluessa sähkönkäyttäjän ilmoituksen vastaanottamisesta.

8 §. Uuden avoimen toimittajan tulisi jatkossa ilmoittaa avoimen toimituksen peruuntumisesta sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle. Ilmoitus tehtäisiin viimeistään seuraavana arkipäivänä.

3 luku Tasevastuuseen ja taseselvitykseen liittyvät ilmoitukset

9 §. Pykälään ei tehtäisi muutoksia asetuksen voimaan tullessa voimassa olleeseen sääntelyyn nähden.

10 §. Pykälä vastaisi pitkälti asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta sääntelyä. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin 11 ja 12 §:än, sillä verkonhaltijoiden tehtävät olisi jatkossa jaettu näihin pykäliin. Jakeluverkonhaltijan ilmoituksista sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle säädettäisiin 11 §:ssä ja kantaverkonhaltijan ja suurjännitteistä jakeluverkonhaltijan ilmoituksista selvityksistä toimituksista 12 §:ssä.

11 §. Jakeluverkkojen taseselvityksen siirtyessä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tehtäväksi jakeluverkonhaltijan tulisi toimittaa mittauksien tiedot sekä tiedot laskennallisista

toimituksista sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 6 §:n mukaisesti. Aikarajat vastaisivat asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta verkonhaltijaa koskevaa sääntelyä.

12 §. Pykälässä säädettäisiin kantaverkonhaltijan ja suujännitteisen jakeluverkon haltijan selvitettyjä toimituksia koskevista ilmoituksista. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat sisällöllisesti asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta verkonhaltijoita koskevaa sääntelyä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan rajapistemittausten summatietojen ilmoittamisesta sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle.

13 §. Pykälässä säädettäisiin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön ilmoituksista selvitettyistä toimituksista. Pykälään koottaisiin valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 8 §:ssä säädettyjen sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön ilmoitusten aikarajat. Lopullisten tietojen käsittelystä johtuen sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tulisi toimittaa ne toimituspäivää seuraavana 12 päivänä kello 24 mennessä jakeluverkonhaltijan toimittaessa tiedot sille päivää ennen.

14 §. Pykälässä säädettäisiin tasevastuuseen ja taseselvitykseen liittyvässä tiedonvaihdossa noudatettavasta ajasta voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti. Asetuksen 10 §:ssä tarkoitetussa tiedonvaihdossa noudatettaisiin Keski-Euroopan aikavyöhykkeen aikaa ja pohjoismaisen taseselvitysalueen yhdistettyä kalenteria. Suomen aikavyöhykkeen aikaa ja pohjoismaisen taseselvitysalueen yhdistettyä kalenteria tulisi noudattaa jakeluverkonhaltijan ilmoituksissa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle (11 §), kantaverkonhaltijan ja suurjännitteisen jakeluverkon haltijan ilmoituksissa (12 §) sekä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon ilmoituksissa (13 §).

15 §. Pykälän mukaan jakeluverkonhaltijan tehtävänä olisi rekisteröidä sähköntoimitusten selvitystä ja mittausta varten valtioneuvoston asetuksen 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettu paikallinen energiayhteisö ja valtioneuvoston asetuksen 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu aktiivisten asiakkaiden ryhmä 14 päivän kuluessa valtioneuvoston asetuksen 1 luvun 3 §:n 2 momentissa tai 1 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen vastaanotettuaan sekä päivittää paikallista energiayhteisöä tai aktiivisten asiakkaiden ryhmää koskevat tiedot 14 päivän kuluessa vastaanotettuaan tietoja koskevan muutosilmoituksen.

Jakeluverkonhaltijan tulisi ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettut tiedot valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 3 §:ssä tarkoitetun taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan järjestämistä varten sähkökaupan keskitetyille tiedonvaihdon yksikölle. Momentin mukaan jakeluverkonhaltijan tulisi tehdä ilmoitus viimeistään 7 päivää ja aikaisintaan 90 päivää ennen taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan aloittamista. Käytännössä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä olisi 7 päivää aikaa rekisteröidä tiedot ja aloittaa hyvityslaskenta. Pykälän 2 momenttia sovellettaisiin voimaantulosäännöksen mukaan 1 päivästä tammikuuta 2023, sillä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tulee järjestää taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan tuolloin.

Sekä jakeluverkonhaltijan että sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön järjestäessä taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan paikallisen energiayhteisön ja aktiivisten asiakkaiden ryhmän tulisi päästä taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan piiriin 14 päivän kuluttua siitä, kun se on toimittanut jakeluverkonhaltijalle rekisteröitymisessä tarvittavat tiedot. Aikaraja koskisi myös hyvityslaskentaan tehtäviä muutoksia.

16 §. Pykälässä säädettäisiin taseselvitysjakson sisäisen sähkönkulutuksen ja -tuotannon netotuksen toteuttamisen aikarajasta. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tulisi järjestää valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 2 §:ssä tarkoitetun taseselvitysjakson sisäisen sähkönkulutuksen ja -tuotannon netotus käyttöpaikalla yhden vuorokauden kuluessa siitä, kun jakeluverkonhaltija on ilmoittanut käyttöpaikan tiedot sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle.

Jakeluverkonhaltija voisi tehdä ilmoituksen myös ennakolta mutta enintään 30 päivää ennen netotuksen aloittamista. Ilmoituksen voisi tehdä ennakolta esimerkiksi silloin, kun käyttöpaikalle ollaan asentamassa sähköntuotantolaitteistoa.

4 luku Menettelytavat

17 §. Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaan tullessa voimassa ollutta sääntelyä vastaavasti ilmoitusten yhteensopivuuden varmistamisesta. Sanomien sijaan pykälässä käytettäisiin jatkossa termiä ilmoitus.

18 §. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttäminen edellyttäisi sähkömarkkinoiden osapuolilta ja taseselvittäjiltä tiettyjen tunnisteiden käyttämistä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelusopimuksessa määritettyjen menettelyiden noudattamista. Energiavirasto vahvistaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelusopimuksen ehdot.

Asetuksessa ei olisi jatkossa enää tarpeen säätää eräiden sanomien muodosta.

5 luku Voimaantulo

19 §. Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttöönotosta, eli 21 päivänä helmikuuta 2022. Asetuksen 15 §:n 2 momenttia ja 16 §:ä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2023, sillä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö järjestää sähkönkulutuksen ja -tuotannon taseselvitysjakson sisäisen netotuksen sekä taseselvitysjakson sisäisen hyvityslaskennan 1 päivästä tammikuuta 2023.

Asetuksella kumottaisiin työ- ja elinkeinoministeriön asetus (273/2016).

3. Ehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella ei arvioida olevan suoria taloudellisia vaikutuksia. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön käyttöönottoon liittyviä kustannusvaikutuksia on arvioitu sähkömarkkinalain muutoksia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 144/2018 vp). Tältä osin asetukseen nyt tehtävät päivitykset ovat osa siirtymää datahubin käyttöön, ja arviointi on hyvin hankalaa erottaa koko datahubin käyttöönoton kustannuksista. Hallituksen esityksessä arvioidaan koko toimialan tiedonvaihtoon liittyvien vuosikustannusten kasvavan noin 0,8 miljoonaa euroa datahubiin siirryttäessä nykyiseen tiedonvaihtomalliin verrattuna. Toisaalta datahubin on samalla arvioitu olevan selkeästi edullisempi vaihtoehto kuin nykyisen tiedonvaihtomallin kehittäminen. Datahubiin tehtävien investointien arvioitiin hallituksen esityksessä olevan yhteensä noin 36 miljoonaa euroa, josta järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten arvioitiin olevan 19,6 miljoonaa euroa ja että muiden sähköalan yritysten 16,6 miljoonaa euroa.

Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella ei arvioida olevan suoria ympäristövaikutuksia.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaistoimintaan.

4. Valmistelu ja lausuntopalaute

5. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 21 päivänä helmikuuta 2022.